

Författare: Axel Carleson

SPANINGSFLYGPLANEN

Under många år var det Svenska spaningsflyget av olika skäl mer än lovligt försummat vad gällde modern flygspaningsmateriel. De flygplan som användes i flygspaningstjänst var som regel överförda från andra flygslag och i allmänhet var de högst omoderna och nedslitna. Även om de blev mer eller mindre modifierade för att användas i flygspaningstjänst.

Under andra världskriget kunde man i detta avseende emellertid skönja början till en vändpunkt. Även i Sverige hade man börjat inse att flygspaningen utgjorde grunden till ett lands försvar och att flygfotospaningen borde vara "försvarets öga" där kameran skulle få en förstahandsroll.

Vid krigsutbrottet 1939 började det bli uppenbart att man måste tillskapa ett spaningsflyg för strategisk spaning mot östersjöhamnar och havsövervakning utanför vår egen kust. Men att kunna anskaffa kvalificerad flygmateriel i ett läge av krig och avspärning var ingalunda någon lätt sak. Man fick ta vad som bjöds - Caproniaffären t ex. I december 1943 hade F11 fått inte mindre än totalt 72 Caproni Ca 313, S16, beroende på att de ansågs vara alltför olämpliga som som bombflygplan vid F7. Caproni-planet var ett utpräglat nödköp med stora brister, Trots detta gjorde dock S16 stor nytta under krigsåren. Erfarenheten blev att "nöden har ingen lag" och underrättelserna måste hämtas till priset av förlorade spaningsbesättningar pga krigshandlingar eller undermålig flygmateriel. En annan erfarenhet från ett tidigt skede av andra världskriget var att flygspaningen med fördel och med goda resultat kunde utföras av ett ensamt, ensitsigt och obeväpnat litet spaningsflygplan. Planet skulle ha överlägsna fart- och höghöjdsprestanda och skulle kunna flyga över radarns och luftvärnets räckvidder, liksom kunna flyga ifrån fiendlig jakt. Efter andra världskrigets slut fick svenska flygvapnet många goda tillfällen att både lära och få ta del av de krigförande ländernas erfarenheter. Så gällde även inom flygspaningstjänsten. Därtill fanns det också vid denna tid en mångfald krigsmateriel, som i så gott som oanvänt skick gick att köpa till dumpade priser, För att då möta de ständigt ökade anspråken på fjärrspaningens prestanda, köptes som surplus flygplanet Spitfire Mk XIX, S31. Det var ett lyckat köp, då detta spaningsflygplan ansågs vara ett av tidens bästa. Dessutom var det för svensk flygspaning det första flygplanet, som redan från början var avsett som fotospaningsflygplan. Valet av Spitfire innebar också ett nytänkande med avseende på spaningstaktiken och spaningstekniken. För att erhålla tillräcklig förvarning om fiendlig verksamhet måste landet disponera över ett kvalificerat spaningsflyg och spaningsflyget kom nu att spela en allt viktigare roll. Genom en ständigt fortgående teknisk förnyelse av flygspaningsmaterielen via S29C, S32C och S35E blev flygspaningen inte bara flygvapnets utan hela försvarets öga. Och genom mycket skickligt lagarbete mellan F11 personal, FMV, svensk industri och vissa utländska utrustningsleverantörer utvecklade man och byggde upp ett internationellt mycket uppmärksammat flygspaningssystem. Man konstruerade ett kamerasystem till svenskkonstruerade spaningsflygplan som gav ett synnerligen fullgott spaningsresultat under ett flertal olika taktiska fall, under såväl dager som mörker. Materielen karakteriserades av snabbhet, flexibilitet, rörlighet och stor räckvidd, vilket gjorde spaningssystemet mycket effektivt. Spaningsflyget blev därför oumbärligt för försvarsmakten. Under F11:s nära 40-åriga verksamhet användes över 30-talet olika flygplantyper.